V.O.B.o.W.

nr. 108
november - december 2020

België-Belgique
P.B.
8800 Roeselare 1
BC 6675
P 409155

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: Driemaandelijks tijdschrift, jaargang 28, afgiftekantoor Roeselare, Uitgever: V.O.B.o.W. vzw & WAR

Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Jozef Goderis
Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare (Rumbeke), 051/22.27.20

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

nr. 108
november - december 2020

COLOFON

Redactie: Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw
Adres: Bergeikenstraat 48, 8800, Roeselare - Rumbeke, 051/22.27.20

Werkten mee aan dit nummer: Johan Buyse, Roland Frits Coghe, Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw en Jos Vanackere, Erik Vandereecken

Vormgeving: Hendrik Hameeuw, Jozef Goderis.
Foto's en illustraties: Isabel Depestel, Jozef Goderis, Hendrik Hameeuw, Maria Pype, Erik Vandereecken, en Sofie Verbeke

V.O.B.o.W.-lidmaatschap 2021: wordt betaald op rekening BE 22 4669 1679 9147 (BIC KREDBEBB) van V.O.B.o.W.-vzw. Vaste leden betalen € 26. Gewone leden € 21. De vier Archeokranten per jaar zijn ook voor niet-leden beschikbaar voor €12. Zij verschijnen in februari, mei, augustus en november.

Inleveringsdatum bijdrage eerstvolgende nummer: vóór 15 januari 2021.

Verzendingsdienst West-Vlaamse Archeokrant:
Jozef Goderis, Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare. 051/22.27.20 jozef.goderis@skynet.be

Copyright 2020, West-Vlaamse Archeokrant - Jozef Goderis en Jos Vanackere

Overname is toegelaten mits verwijzing naar onze uitgaven. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage. Voor gehele of gedeeltelijke overname is voorafgaande toestemming van de auteur vereist.

V.O.B.o.W. vzw is aangesloten bij Herita: krachtenbundeling Erfgoed Vlaanderen,
Het Forum voor Erfgoedverenigingen en Open Monumentendag Vlaanderen

www.vobow.be

INHOUD

Voorwoord 157

Middeleeuws Vakwerk in het Centrum van Roeselare 160
J. Goderis

Een Steenoud Bijltje uit de Wetlands van Avelgem Roeselare 166
E. Vandereecken

Bodemvondsten in het stadhuis van Roeselare 173
J. Goderis

OMD 13 September 2020 Roeselare op de Stadhuistoren 180
J. Goderis

Archeo in de Pers 184

Archeo te Kijk 191

Tijdschriften 194

Boekbesprekingen 198

Drievoudige Proficiat Uitsmijter 201

Hernieuwing van het Lidgeld 2021 202

Activiteitenkalender V.O.B.o.W. eind 2020, begin 2021 203

BODEMVONDSTEN IN HET STADHUIS VAN ROESELARE

Jozef Goderis

Op 26 mei jl. kregen we de vraag van Anouk Decavele, historica, of er gegevens beschikbaar waren betreffende bodemvondsten bij het onderzoek van de funderingen van het belfort en de Halle te Roeselare. Anouk Decavele is van uit het architectenbureau Bressers b.v.b.a. informeel aangesteld om historische gegevens in te zamelen in het vooruitzicht van de restauratie en herbestemming van het stadhuis van Roeselare. Deze werken zijn voorzien in de nabije toekomst.

Willem Hantson (Bieradar), Sebastiaan Vanneste (K.GOGRO), Patrieck Geldhof (stadsarchief Roeselare) en ikzelf, voorzitter V.O.B.o.W., hebben Anouk verwezen naar volgende uitgave: De Bruyne M. en Devliegher L 1989: *Onderzoek van de funderingen van het belfort en de Halle te Roeselare: in Roeselare onder de grond. Uitgave Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Roeselare en Ommeland p.60-69.* Uitgave in samenwerking met het stadsbestuur van Roeselare en de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek van West-Vlaanderen (V.O.B.o.W). Dit boek beschrijft de vondsten op de Grote Markt in de onmiddellijke omgeving van het stadhuis.

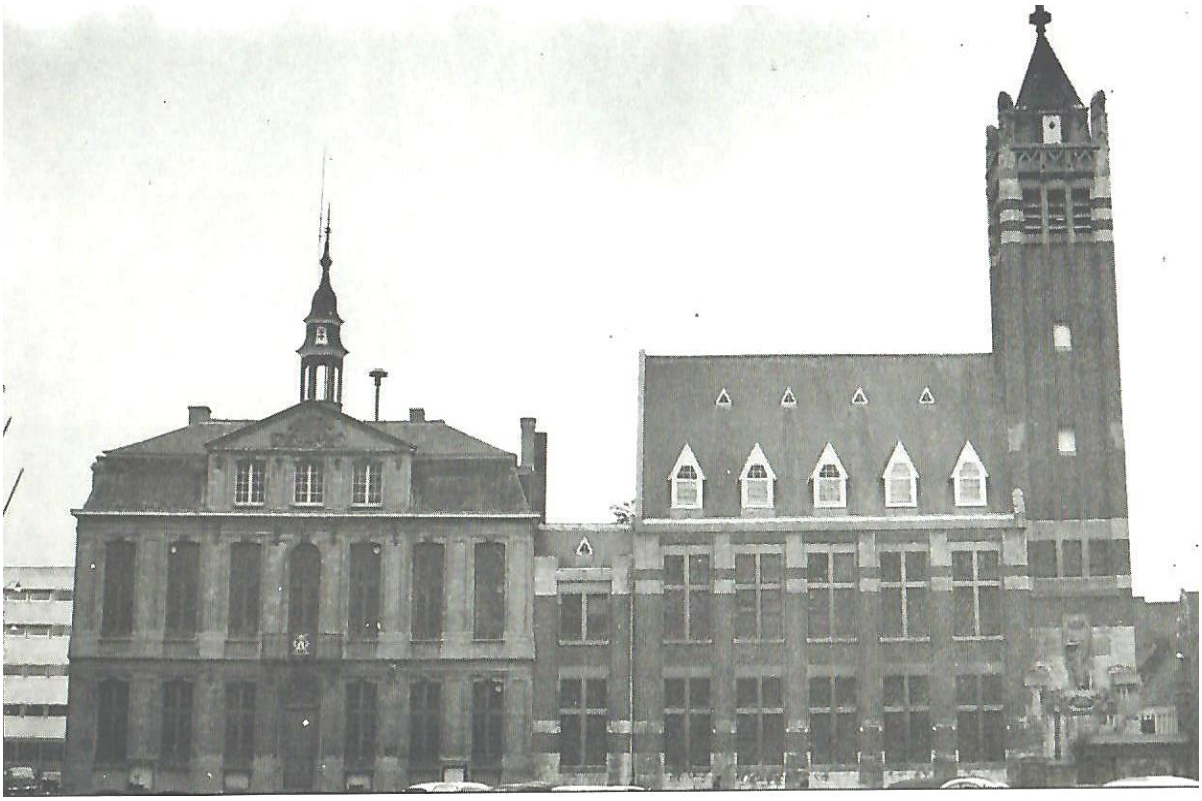

Van 1769 tot 1771 werd het stadhuis gebouwd in plaats van de Halle, ingestort op 30.10.1704. Dit stadhuis werd opgetrokken in de stijl Louis XV.

Hoog op de voorgevel prijkt een wapenschild vervaardigd in witte Franse steen. Het wapenschild verwijst naar Karel Theodoor, Hertog van Neuburg, keurvorst van Beieren, paltsgraaf van de Rijn, Marquis van Berg-op-Zoom en laatste Heer van Wijnendale. Onder zijn beheer werd het stadhuis van Roeselare gebouwd. (B.H. Dochy 1949: *Geschiedenis van de stad Roeselare vanaf de oudste tijden tot heden*, 267).

Verfraaiingswerken aan het stadhuis anno 1983 en 1988 vermeld door: Goddeeris John, 1988: *"Van stedehuis tot stadhuis 600 jaar Geschiedenis van het stadhuis van Roeselare,* 270-271.

Dank aan Patrieck Geldhof, stadsarchief Roeselare. In 1996 werden grondwerken uitgevoerd op de binnenkoer van het stadhuis. Als archeoloog werd ik daar niet direct bij betrokken. Doch politie-inspecteur Roland Swaenepoel ging speuren op de afvoerplaats naar mogelijke archeologica. Nadien werden die vondsten aan mij toevertrouwd: o.m. aardewerk uit de 13de-14de eeuw en kaakbeenderen van biggen en varkens.

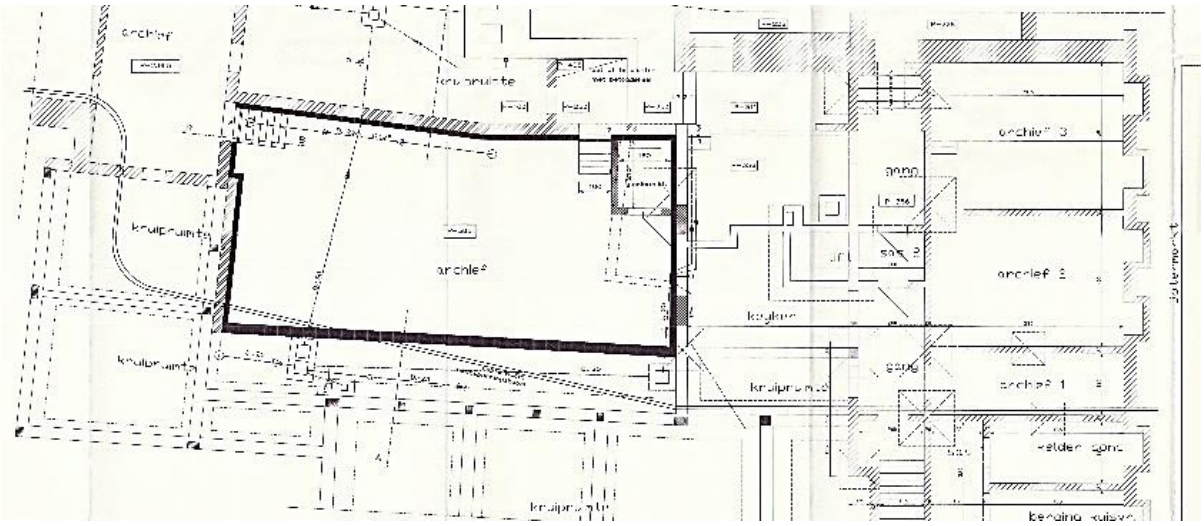

Situering van de grondwerken in 1996 op de binnenkoer van het stadhuis van Roeselare.

6 kaakbeenderen van varkens en 2 van biggen, 1 ruggenwervel (links) en 1 rib (links).

Onderaan delen van poten, v.l.n.r.: 1 met slachtspoor, 1 afgezaagd, en 2 afgebroken.

Een lollepot, vuurpot of hengselpot.

Op zijn geheel: slachtafval van biggen en varkens als consumptie van vlees en merg. De daarbij gevonden aardewerkfragmenten dateren van de 13de tot de 14de eeuw.
Dank aan Hendrik Demiddele voor het nalezen en bevestigen van mijn bevindingen.

Aardewerk

In de pot werden gloeiende kooltjes aangebracht. Vrouwen brachten de pot vervolgens onder de rok om hun benen en onderlichaam te verwarmen. In een onverwarmde en vochtige kille woning was dit geen overbodige luxe. Bij de lollepot hoorde een bankje om de voeten op te plaatsen. De potten werden niet enkel binnenshuis gebruikt, maar ook op de markt, in de kerk en op school. Menig potje was een verjaardags- of bruidsgeschenk.
Oxiderend gebakken rood aardewerk. Intern loodglazuur, extern niet geglazuurd. Bovenaan is de aanzet van het hengsel bewaard.
Op basis van de 6-ledige stand – of vinlobben: ±14de eeuw.

Piet Swimberghe: *"De hengselpot kan inderdaad 14de maar ook nog 15de en zelfs vroeg 16de eeuw zijn. Dergelijke voeten (lobben) werden tot dan gebruikt*".

Rand en worstoor van een kruik, reducerend gebakken grijs aardewerk, 13de -14de eeuw.

Onderkant van een eiervormige drinkbeker in steengoed. 14de -15de eeuw.

De eiervormige drinkbeker is mogelijk afkomstig van Siegburg, Westerwald. Intern gele glazuur, extern grijs-gele glazuur. De voet bestaat uit slordig aangebrachte standlobben.

Rechts 6 ragfijne pijpfragmenten diameter 0,4 tot 0,5cm waarvan eentje met rolstempel-versiering 18de eeuw; gebroken pijpenkop, niet gerookt, geglad, geen leesbaar hielmerk, bij-merk sterretje; Links: 7 dikkere steel-fragmenten, diameter 0,7 tot 0,8cm waarvan 1 met aanzet van de ketel en hiel, doch zonder hielmerk. 17de eeuw.

Onderstaand steelfragment is niet rond, maar eerder spilvormig. Diameter van de steel: 0,6 tot 1 cm. Déposé (neergelegd) lijkt te wijzen op een bescherming van het procédé / merk. Bert Van der Lingen en Ruud Stam (PKN): *DEP Déposé A PARIS. Erboven staan ook letters: GAMBIER? Het lettertype komt overeen met die van GAMBIER. Tweede helft van de 19de eeuw* (19B). Gambier had een fabriek in Givet, maar ook een handels-kantoor in Parijs (D.H. Duco: "*The European clay pipe*", p.160).

Hielmerk? Herkomst mogelijk uit Duitsland, Westerwald. De steeldecoratie is niet gestempeld maar via de persvorm aangebracht. Daardoor lijkt de versiering afgeboord met pareltjes, erg verweerd.

Dank aan Bert van der Lingen en voorzitter Ruud Stam (PKN) om het nalezen van het deel pijpelogie van dit artikel.

Bibliografie

Barbieux J. Gabriel M., i.s.m. Verbrugge V., Debs L, Deloffre V., Jacques A., Roumegoux Y. 2006: *Nom d' une pipe. Tabac et pipes en terre Flandre Hainaut*, Éditions Musée d'Histoire de Tourcoing.

Caro J. 2004: *La pipe en terre. Wallonie – Bruxelles-Flandre: Identification et datation*, Uitgave: Ministère de la Communauté Française de Belgique, Brussel.

De Bruyne M., Devliegher L. 1989: *Onderzoek van de funderingen van het belfort en de halle te Roeselare in: Roeselare onder de grond,* Uitgave: Geschied - en Oudheidkundig Genootschap van Roeselare en Ommeland. (GOGRO). In samenwerking met het stadsbestuur van Roeselare en de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek van West-Vlaanderen (V.O.B.o.W), 60-69.

Dochy B.H. 1949: *Geschiedenis van de stad Roeselare vanaf de oudste tijden tot heden,* 267.

Goddeeris John: 1988: *Van stedehuis tot stadhuis. 600 jaar Geschiedenis van het stadhuis van Roeselare.* Uitgave stadsbestuur Roeselare.

X. Informatieblad Roeselare 1988: p.16-20 *Stadhuis te kijk en te boek*

Kerkaert K.: *Toekomst en verleden smelten samen in nieuw stadhuis*, Persartikel in Krant van West-Vlaanderen, vr.19.06.2020, 3.

Van Oostveen J. 2014*: 1. Merken JG en Gambier à Paris, polka-model met JG Déposé circa 1850 (ketelmerk). 2. Tabakspijpen van het strand van Oostende. Rondbodempijp Gambier à Paris met merk Déposé*. PKN Jaarboek 2014.